

Lisa 1. Kaasamise käigus esitatud märkuste arvestamise tabel

Arvamused Eesti seisukohtade kujundamiseks Euroopa Liidu avaliku sektori digipoliitika kohta

Nr	Ettepaneku sisu Ettepanekud on koondatud Enrico Letta raporti „Much more than a market 2024“ tagasisidena. Digipoliitika seisukohad otsustati selle materjali mahukuse tõttu esitada eraldi seisukohtadena.	Arvestatud/ mittearvestatud/ selgitatud
1.	Justiitsministeerium	
Üldpõhimõtted	<p>Enrico Letta raport „Much more than a market 2024“ Euroopa Liidu tasandil tuleb vähendada nii õigusloomet kui ka kehtivat regulatsiooni üle vaadata, et vähendada juba olemasolevat bürokraatiat ja aruandluskohustust. Ettevõtjate mõjude vaatest on selgemalt vaja rõhutada ka regulatsiooni killustatuse, dubleerimise ja vastuolude probleemi, mitte ainult mõjude tervikliku hindamise vajadust. Lisaks regulatsiooni selgusele võiks ettevõtjasõbralik regulatsioon olla ka piisavalt abstraktne ja mitte üritada kõike detailselt ära reguleerida, kui on vaja ühtseid reegleid. Ettevõtjate poolsele mõjule lisaks tuleb hinnata ka mõju riigile. Uued reeglid panevad sageli ka uusi kohustusi riigile luua täitevasutusi, registreid, koguda andmeid, teha järelevalvet jne ning see kumuleerub riigi töökoormusest ja kuludest riigieelarves edasi halduskoormuseks ja kuluks ettevõtjatele.</p> <p>ELi õigusloome ja bürokraatia mahtu tuleb tervikuna vähendada, aga me ei näe, et see saaks toimuda ilma Euroopa Komisjoni personali arvu vähendamata, mis omakorda ei toimu ilma kulude külmutamiseta, kuna inflatsioon ja palgakasvu surve sunnivad tegema ratsionaalseid ja loodetavasti targemaid valikuid. Vähem õigusloomet peaks olema poliitiliste valikute, mitte paratamatuse küsimus.</p>	Teadmiseks võetud.
<u>Andmekaitse</u>	<p>Enrico Letta raport „Much more than a market 2024“ <i>Lk 20: A central pillar of this strategy is the creation of a European Knowledge Commons – a centralised, digital platform providing access to publicly funded research, data sets, and educational resources. This empowers citizens, researchers, and businesses alike, allowing them to tap into a wealth of knowledge for innovation and societal progress. To remove barriers to knowledge sharing, the EU</i></p>	Arvestatud seoses Piiriülese andmevahetusega ja andmete vaba liikumisega

	<p><i>must harmonise cross-border data flow mechanisms, particularly interoperability and data protection regulations, and invest in robust digital infrastructure. This facilitates the secure and efficient transfer of non-personal data vital to research and innovation within the EU, supporting the development of European data spaces in key sectors - the chapter on health will focus on the European Health Data Space (EHDS) - to promote data sharing and use for the benefit of the economy and society, and strengthen cybersecurity through regulations, standards, and practices that protect critical infrastructures and citizens' data.</i></p> <p>Tähendab ilmselt täiendavate EL õigusaktide esitamist, mh üle-euroopaline regulatsioon isikuandmete kasutamisele teadustööks. Hetkel on IKÜM jätnud selle suhteliselt lahtiseks – art 89 lg 2 lubab mh liikmesriigi või EL õigusega ette näha erandeid andmesubjektide õigustest.</p> <p><i>Lk 23: The EU Regulations - GDPR, Data Act, Data Governance Act - established a foundation of trust where citizens and businesses confidently share data, driving progress without compromising rights or privacy. The free movement of data across the Single Market requires adequate governance rules and standards and can at once boost primary uses of data across borders, and secondary uses, such as the use of pan-European data to develop value-added services for both citizens and businesses.</i></p> <p>Oluline on, et suureneks arusaam erinevate juba olemasolevate EL õigusaktide koostoimest ja liiga palju töömahtu ei kuluks uue EL õiguse väljatöötamisele (ELPOL, 49).</p> <p><i>Lk 45: Another critical area of improvement is the handling of public procurement data. Enhancing the quality and accessibility of this data involves the development and fortification of the Public Procurement Data Space. This initiative aims to amalgamate European and national procurement datasets, thereby improving transparency across the board. It opens up procurement opportunities for SMEs and ensures that public spending achieves better value.</i></p> <p>Peaks sobituma Eesti süsteemiga. AvTS § 28. Teabevaldaja kohustus teave avalikustada (1) Teabevaldaja on kohustatud avalikustama järgmise tema ülesannetega seotud olemasoleva teabe: 20) andmed riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste poolt teostatavate ja teostatud riigihangete kohta.</p> <p><i>Lk 65: To build a cleaner, more digitalized, and decentralized energy system - characterized by a myriad of renewable energy installations, such as offshore and onshore wind farms and solar panels and advanced grids and meters for critical data transmission - the risk of sabotage or unauthorized data transfer must be addressed seriously. This requires not only a strict enforcement of the existing</i></p>	<p>seisukohtades 1.1., 1.3., 1.6., 1.7.</p> <p>Usalduse ja privaatususe tõstmisega seisukohtades 3.1. ja 3.2.</p> <p>Julgeolekuga seisukohtades 2.1. ja 2.2.</p> <p>Andmeruumide loomisega seisukohas 1.5.</p>
--	--	--

	<p>framework for securing critical energy infrastructure but also that cybersecurity measures are always and very rigorously incorporated in procurement for new infrastructure or generation assets.</p> <p>Ilmselt peab siin lisaks küberturvalisuse meetmete mõtlema ka sellele, mis andmeid üldsusega jagatakse. Teabe suunamine üldsusele ei ole ainult seotud isikuandmete kaitse kui põhiõigusega, kaitstavaid väärtusi on ka muid.</p> <p><i>Lk 81: The EHDS is a commendable stride towards maximizing the potential of health data. Nonetheless, for it to achieve its full impact, certain measures are recommended. There is a pressing need to harmonize the processes for health data access applications and requests, ensuring a streamlined and efficient mechanism for researchers. Secondly, critical examination and further clarification of the opt-out clause for secondary data use is needed. In addition, it is crucial to Develop and recommend non-binding model contractual terms for confidential and protected electronic health data, as the EHDS requires companies to share data protected by intellectual property rights and trade secrets, with safeguards to be defined by Health Data Access Bodies. In addition, outline the minimum requirements that data holders must meet concerning dataset provisions and their characteristic could be beneficial.</i></p> <p><i>The EHDS will also be a fundamental step in reaping the benefits of the Single Market. Patient summary records and e-prescriptions will become interoperable available within and across borders. Under the new rules, citizens will have immediate and easy access to their digital health data wherever they are in the EU. Health professionals will be able to access the medical records of a patient when required for treatment in a different Member State, allowing for evidence-based decision making, in full compliance with EU data protection rules. Patient summaries and e-prescription services exist in two-thirds of all Member States, but only in a few countries can they be sent or received across borders and 11 countries are still using paper printouts for prescriptions. Now that the legislative process is complete the implementation challenges should not be underestimated. Commission and Member States should now spare no effort that the benefits of the newly adopted legislation are available to citizens and health care professionals without delay.</i></p> <p>Tõdetakse, et Euroopa tervise andmeruumi rakendamisega peab töö jätkuma ning nähakse, et juba vastuvõetud õigusakt võib tekitada ebavajalikke piiranguid andmete teisesele kasutusele.</p> <p><i>Lk 105: Robust data collection and analysis is essential. National and EU authorities must prioritise the collection of detailed statistics, particularly on the frequency and severity of incidents involving</i></p>	
--	---	--

	<p><i>posted and mobile workers. This disaggregated data is essential for designing targeted interventions and evidence-based safety policies. The public sector also has a responsibility to use its influence. Publicly funded construction projects should serve as models of safety excellence. Strict procurement guidelines must prioritise contractors with exemplary safety records and require compliance with the highest occupational health and safety standards. It is also essential to include social responsibility clauses that ensure respect for workers' rights, trade union involvement and the protection of collective agreements.</i></p> <p>Ilmselt suureneb halduskoormus nii ettevõtjatele kui ka avalikule sektorile.</p> <p><i>Lk 115: A right balance needs to be found for other key topics - including sustainable mobility, prevention of food waste and sustainable waste management - between providing sufficient information while avoiding information overload.</i></p> <p><i>IT tools, such as the Digital Product Passport (DPP), are an effective way to access rich information by simply scanning a data carrier instead of having to add more information on already overloaded products' packaging. As long as required information is properly standardised, this should reduce costs for companies once adjustment costs are amortised.</i></p> <p>Viienda vabaduse kontekstis kehtib eeldus, et suur andmete kättesaadavus võimaldab teha paremaid otsuseid, aga see ei pruugi nii olla. Üleküllus võib tekitada küllastumust ja võimetust ka õigeid valikuid teha. Siinkohal nagu sellele ka viidatakse. Kui me paneme kohustuse andmeid koguda ja ükskõik millisel viisil tegelikult siiski üldsusele suunata, siis sellel peab olema konkreetne eesmärk. See kõik on ikkagi ressurss, mida selleks tegevuseks vaja läheb.</p>	
<u>Intellektuaalom andi õigus</u>	<p>Enrico Letta raport „Much more than a market 2024“</p> <p>Viies vabadus. <i>One potential avenue for this exploration lies in the addition of a fifth freedom to the existing four, to enhance research, innovation and education in the Single Market. The fifth freedom entails embedding research and innovation drivers at the core of the Single Market, thereby fostering an ecosystem where knowledge diffusion propels both economic vitality, societal advancement and cultural enlightenment. Significant progress was achieved in the past legislature in this realm with the approval of the Digital Market Act, the Digital Services Act, the AI Act, the Data Act and the Data Governance Act, crucial steps towards the development of a modern and effective digital strategy and technological autonomy. The fifth freedom could come to complement this framework to catalyse advancements in areas such as R&D, data utilisation, competences, AI, Quantum Computing, Biotech, Biorobotics, and Space, among others. Such fields could greatly benefit from the inclusion of the fifth</i></p>	Teadmiseks võetud.

	<p><i>freedom within the Single Market framework, the freedom of investigating, exploring and creating for the benefit of humankind without disciplinary or artificial borders and limitations. This is related to the freedom of contributing to address societal challenges, such as climate change and biodiversity losses and their impact on the planet, humans and cultural heritage</i> (raporti lk 7).</p> <p>Pole arusaadav, kuidas intellektuaalomandi kaitsmine (<i>safeguarded IP</i>) täpsemalt välja näeb kliimamuutustele reageerimise uuendatud raamistikus. Kas hakatakse teatud koostööprojektide raames ka autoriõigusega kaitstava sisu (ka „andmed“?) kasutamist senisega võrreldes erisuguste normide raames teostama? Tehakse reeglid või hoopis hea tava kokkulepped? Tehnosiirde teema? Autoriõigusega kaitstavate teoste vaba liikumine üle piiri teaduskoostöö raames nt? Või sundlitsentside teema täiendav laiendamine lisaks praegusele patenditriole kui nt rahvatervisest räägime? Välja on ka toodud probleemina, et talendid lähevad Euroopast mujale, aga seda probleemi ei lahenda ilmselt intellektuaalomandi kaitse vähendamisega.</p> <p>Raportis kajastatakse geoblokeerimise teemat (lk 114). <i>Remaining obstacles for consumers to buy and consume services at distance from another Member State should be tackled as a matter of urgency, chiefly the “cannot deliver the product to that destination”.</i> Furthermore, traders could feel reassured and encouraged to serve products and services in wider markets if a full harmonisation regime for the sales under certain threshold.</p> <p>2015. a koostati Eesti seisukohad geoblokkide algatuse avalikule konsultatsioonile, milles rõhutati, et autoriõiguse põhimõtete järgimist tuleb oluliseks pidada. Me ei saa jätkuvalt toetada lähenemist, mille kohaselt nt need uued võimalikud algatused a/v sektori ärimudelite eripära ei arvestaks enam. Selle ärimudeliga tegeles Eesti mh oma eesistumise ajal kogu autoriõiguse paketi raames (nt CabSat2 direktiiv 2019/789, aga ka natuke varasem kaasaskantavuse määrus 2017/1128 jms). Geoblokkide määruuses 302/2018 on küll garantiisid (nt art 1 lg 5, art 4 lg 5), et autoriõiguse valdkonna norme ei puudutata. Praeguse seisuga ei pea me põhjendatuks, et a/v osa ka geoblokkide kohaldamisalasse tõsta.</p>	
2.	Rahandusministeerium	
	<p>Üldised kommentaarid Enrico Letta siseturu raporti kohta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Raport ise tuli riigijuhtide lauale nädal tagasi, mistõttu selle aja jooksul põhjalik uurimine ei ole olnud võimalik. - E. Letta raport on laiema ulatusega kui konkreetset ühisturu probleeme ja võimalused. See võib põhiteemale keskendumist raskendada. 	Teadmiseks võetud, arvestatud üldises kontekstis.

	<ul style="list-style-type: none"> - Väga palju on võrdlusi U.S. ja Hiinaga, mis on inspireerimiseks hea kuid tuleb arvestada, et taustsüsteemid on erinevad ning mis toimib ühes süsteemis ei pruugi seda teha teises. - Raport opereerib suurte rahanumbritega (näiteks 33 trln. eurot erasektori investeeringuid, 300 mlrd. eurot aastas liikunud väljapoole, peamiselt USAsse) ja teeb sellest suuri järeldusi ning pakub soovitusi. Ca. 1 % investeeringutest liikumine mujale aasta jooksul, peamiselt USAsse, väärib tähelepanu ent ei ole suur osakaal. Tasub uurida USA vastavat näitajat EL suunal kuid tõenäoliselt saab järeldada, et parema tootluse, investeeringute skaleerimise nimel kapitali liikumine sellises ulatuses on normaalne. <p>Poliitikavaldkondade kommentaarid</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oleme ettevaatlikud kõige suhtes mis puudutab maksusid. - Oleme skeptilised kui julgustatakse riigi sekkumise kasvu majandusse (riigiabi). EL rahast sõltuvus ei ole kooskõlas turumajanduse aluspõhimõtetega, veelgi enam, mõjutab ettevõtluskultuuri toetuste ootuste suunas. Teisisõnu – riigiabi on muutunud uueks normaalsuseks. Samas ei saa eitada, et riikide sekkumine 2020-2024 aitas suuremat majanduskriisi vältida ning EL ettevõtetel oma positsioone globaalsel turul täita. Raportis kasutatud sõnastus - <i>„A way to overcome this dilemma could be to balance a stricter enforcement of State aid at national level and the progressive expansion of EU level funding support“</i> vajab tõsist tähelepanu. - Turgude integreerimise teemal on raportis suuremad ja sisukamad muutused pakutud telekomi- ja energiasektori kohta. - Raportis on üksjagu raudteeühendustest. Transpordiühendused on turul tähtsad, ent isegi raudteetransport ei saa ignoreerida fakti, et EL regioonides on rahvastiku asustustihedus väga erinev (nagu see on ka USA osariikides). Reisijateveo tasuvus kõigub oluliselt reisijate arvust. - Oleme kapitaliturgude edasise sügavama integratsiooni poolt kuid ei ole veendunud, et uus nimetus (<i>the creation of a „Savings and investments union“</i>) aitab edasi. Samas on selge, et majanduse turnaround eeldab suuri investeeringuid, mida saab siiski peamiselt teha erasektori kaudu. 	
3.	Haridus- ja Teadusministeerium	
Haridus- ja Teadusministeerium	<p>Oskuste ja kvalifikatsioonide punkt sobib sellises sõnastuses nagu see on manuses olevas dokumendis. Selgituseks võiks olla allpool väljatoodu:</p> <p><i>1. Skills and qualifications: For industrial innovation, the EU must invest in skills by facilitating lifelong learning and training programs for new types of jobs, as well as strive for mutual automatic recognition of qualifications to foster workforce and learning mobility.</i></p>	Arvestatud seisukohas 5.3.

	<p>Selgitus: Oluline on luua tänapäeval ja tulevikus vajalike oskuste arendamise ja omandamise võimalused, et tagada muutuva tööturu tingimustes inimeste konkurentsivõime ning toetada digi- ja rohepöörde elluviimist. Komisjon avaldas käesoleva aasta märtsikuus tööjõu- ja oskuste tegevuskava, mille eesmärk on läbi erinevate meetmete tõsta EL-i konkurentsivõimet ja parandada liidu majanduslikku ning sotsiaalset toimetulekuvõimet. Isikute vaba liikumise soodustamiseks ning õpi- ja töörande edendamiseks on oluline saavutada kvalifikatsioonide vastastikune automaatne tunnustamine. Euroopas on aastaid tehtud samme selleks, et suurendada liikmesriikide usaldust üksteise haridussüsteemide vastu, et seeläbi lihtsustada nii õpi- kui töörännet. Kõrghariduses on Bologna protsessi raames kehtestatud Euroopa kõrgharidussüsteemi kolmeastmeline mudel (bakalaureuse-, magistri-, doktoriõpe), Euroopa ainepunktide kogumise ja ülekandmise süsteem (EAP), riiklike kvalifikatsiooniraamistike kooskõla Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga, kvalifikatsioonide tunnustamise põhimõtete järgimine vastavalt Lissaboni konventsioonile ning kvaliteedi tagamise põhimõtete järgimine vastavalt kvaliteeditagamise standarditele ja suunistele Euroopa kõrgharidusruumis. See kõik on loodud riikide kõrgharidussüsteemide ja seal väljastatud kvalifikatsioonide usaldusvääruse tõstmiseks ja sujuvaks kvalifikatsioonide tunnustamiseks. Oluline on, et kõikides Euroopa kõrgharidusruumi riikides neid kokku lepitud põhimõtteid järgitakse. Samavõrd oluline on tagada mikrokvalifikatsioonide kaudu omandatud oskuste läbipaistvus ja vastastikune tunnustamine, kuivõrd see on oluline inimeste elukestvat õpet ja konkurentsivõimet toetav meede.</p>	
Haridus- ja Teadusministeerium	<p>Siseturu sõnumites tuleks esile tuua järgmist:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Standardiseerimine peaks olema valdkonnaüleselt, st et sama põhimõte võiks kehtida kõikides poliitikavaldkondades, olgu siis teadusprojektid vm raporteerimine. • Lisaks võiks kas eraldi või eelnevatesse punktidesse integreerituna väljendada seda, et ühtse turu tugevdamiseks on vaja ühist panust Euroopa Liidu teaduse- ja innovatsioonilõhe (või ainult innovatsioonilõhe) kaotamisse, mis tähendab et on vaja tugevamat analüüsi seniste meetmete toimimisest ning enam sihitud meetmeid mänguväljaku ühtlustamiseks (raamprogrammi Wideningi meetmed ja Wideningi kontseptsioon uues raamprogrammis). 	Teadmiseks võetud.
4.	Sotsiaalministeerium	
Sotsiaalministeerium	<p>Tervisevaldkonna ja sotsiaalkindlustuse koordinatsiooni kommentaarid Letta raportile.</p> <p>Positiivne, et raportis on välja toodud tervisesse investeerimise olulisus, mis on majanduse ja poliitilise stabiilsuse eeltingimus.</p> <p>Siin on meie sõnum, et COVID-19 õppetundide arvesse võtmine on väga oluline, et parandada siseturu toimimist hädaolukordades ja tagada elutähtsate toodete varustuskindlus. Toetame raportis toodud EL</p>	Teadmiseks võetud. Sotsiaalministeeriumi huvid on kaasatud andmeruumide teemalisse punkti 1.5.

	<p>strateegilise autonoomia eesmärgi, et vähendada kriitiliste ravimite tarneahelate haavatavust („<i>the Single Market must prioritise boosting production capacity and self-sufficiency in raw materials, and certain types of medicines, vaccines, and antibiotics</i>“).</p> <p>Samas on oluline rõhutada, et siseturg peaks toimima viisil, mis tagab võrdse juurdepääsu ravimitele kõikides EL liikmesriikides patsientide vajadustest lähtuvalt. Nagu ka raportis on välja toodud, siis EL siseturg ravimite valdkonnas praegu ei toimi, kuna väikestele turgudele ravimid ei jõua või jõuavad suure hilinemisega („<i>To date, there is no real Single Market for pharmaceuticals.</i>“). Oluline oleks seega esile tuua vajadus tagada ravimite võrdne kättesaadavus siseturul ka väikestel turgudel, kooskõlas Euroopa solidaarsuse põhimõttega. Elutähtsate toodete (sh ravimite varustuskindluse) ja siseturul võrdse kättesaadavuse eesmärgid võiks ka nõukogu järeldustesse lisada.</p> <p>Strateegilise agenda ebapaberist Eesti sisend on:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>We must also continue to support healthy living environments in the EU through strengthening the European Health Union, including striving for a tobacco and nicotine free Europe, and making sure the EU pharmaceutical policy puts patients' needs first and ensures timely and affordable access to medicines, also in small markets.</i> <p>Sotsiaalkindlustuse koordineerimise arutelude jätkumist saame toetada. Üle-Euroopalise sotsiaalkindlustusnumbri loomist mõned aastad tagasi ka põhimõtteliselt toetasime, sest see aitaks meil õigust sotsiaalkindlustushüvitistele paremini kontrollida. Näiteks on sotsiaalkindlustuse koordineerimises suur probleem, et isikuid ei saa samastada. Riigid teavad vaid oma riigi identifitseerimisnumbrit, aga ei saa kontrollida, kas inimene, kellele me näiteks peretoetusi maksame elab Eestis või mõnes muus riigis, sest see teine riik ei pruugi teda oma registritest üles leida. Nii tekibki olukord, kus Eesti võib maksta peretoetusi ka neil, kes tegelikult mõnes teises riigis elavad. Sarnaseid probleeme võib ilmselt olla ka nt Töötukassa pakutavate hüvitistega.</p> <p>Eelmistest aruteludest tuleb esile tuua, et Eesti ilmselt kahte eraldi numbrit ei hoiaks, samas on meil kõik registrid ja andmed seotud id-numbritega. Uue numbri sisseseadmine eeldaks ilmselt tohutuid IT-arendusi, mille vajaduse ja maksumuse selgitamine oleks meeletult suur töö. Või kui jääks kaks numbrit, siis see eeldaks samuti registritesse lisavälja loomist ja oleks väga suur IT kulu. Aga siinkohal id-numbri ja muude võimalike numbrite kohta oskab tegelikult kõige paremini anda vastuse Siseministeerium, meie pädevusse numbrite üle otsustamine ei kuulu.</p> <p>Letta raporti ettepaneku eesmärk (<i>limit social dumping and fighting against abuses.</i>) on sisuliselt õige ja Sotsiaalministeeriumi vaates selle arutelu käivitamine ei oleks paha, saaksime küsimuse uuesti päevakorda võtta.</p>	

5.	Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	
Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	<p>ITL-i jaoks olulised teemad EL tasandil</p> <p>Europarlamendi valimised on ukse ees, just praegu on õige hetk pöörata tähelepanu teemadele, mis vajaksid järeleaitamist või suunamuutust, selleks et Euroopa ei kaotaks oma konkurentsivõimet. Euroopa peab kasvatama oma tehnoloogilist suutlikkust, et me ei jääks USA-st ega Hiinast digi- ja rohetehnoloogia arendamisel maha. Kahjuks näeme selles osas mitmeid murettekitavaid trende, näiteks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maailma TOP 100-st tehnoloogiaettevõttest ainult 10 on asutatud Euroopas; • Euroopa VKE-dest teevad piiriülest äri ainult 8% ettevõtetest ja see number pole viimase viie aasta jooksul kasvanud; • Ainult 34% Euroopa ettevõtetest kasutab pilve-, AI- või andmelahendusi; • Euroopa ettevõtete osakaal IKT sektori kogutulust maailmas oli 2022. aastal kõigest 11%. <p>Aastaks 2030 võiks Euroopa Liidu edukust näidata see, kui...</p> <ul style="list-style-type: none"> • 75% Euroopa ettevõtetest kasutab kaasaegseid tehnoloogiaid enda igapäeva äris; • ükssarvikute arv Euroopas on kahekordistunud; • vähemalt 30% Euroopa VKE-dest teevad eksporti; • vähemalt 80% Euroopa ettevõtetest kasutab IT-d enda keskkonna jalajälje vähendamiseks; • Euroopa Liidu kodanikud saavad kõiki peamisi riiklike teenuseid kogu Euroopas tarbida digitaalselt. <p>Euroopa konkurentsivõime suurendamiseks vajame ambitsioonikaid eesmärgi ning selgeid samme nende saavutamiseks. Järgnevalt on toodud ITL-i ettepanekud selleks.</p> <p>Ettevõtlust toetav regulatiivne keskkond</p> <p>Eesmärk:</p> <p>Euroopa Liidus on lihtsasti navigeeritav ja innovatsioonisõbralik regulatiivne raamistik ning konkurentsivõimet ja majanduskasvu toetavad õigusaktid. Valitseb õigusrahu ehk stabiilsus ja järjepidevus, õigusloome toimub rahulikus tempos, põhjalikult mõjusid hinnates ja osapooli kaasates. Ettevõtetel on piisavalt aega ja tuge õigusaktide rakendamiseks. Euroopa Komisjoni edukuse mõõdikuks on ärikeskkonna lihtsustamine, mitte uute seaduste välja andmine.</p> <p>Ettepanekud:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Euroopa Liidu tasandil tuleb analüüsida regulatsioonide mõjusid ja kaotada dubleerivaid regulatsioone. Senisest suurem rõhk tuleb panna olemasolevate regulatsioonide järelhindamisele ehk <i>ex post</i> mõjude hindamisele. 	Teadmiseks võetud.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ärikeskkonna lihtsustamiseks on vaja on keskenduda õigusaktide rakendamisele ja pakkuda selles ettevõtetele tuge. See on eriti oluline väikese ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks. • Euroopa Liit peab seisma avatud, innovatsiooni ja konkurentsi soosiva majanduskeskkonna eest, s.h regulatsioonide vähendamise eest. Seadusandlike aktide arv ei tohi kasvada, järgitakse põhimõtet üks sisse, üks välja (<i>one in, one out</i> printsiip). Keskendutakse reeglite harmoniseerimisele ja topeltkohustuste vältimisele. • Ettevõtete ja erasektori esindajate sisuline kaasamine õigusloomesse piisavalt varases faasis ehk siis väljatöötamise idee ajal. <i>Sandboxingu</i> ja läbitestimiste kaudu regulatiivse keskkonna arendamine peab muutuma tavapäraseks praktikaks. 	
Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	<p>Innovaatiline ja kestlik majandus ning avatud ühisturg</p> <p>Eesmärk: Euroopa Liidus on maailma parim innovatsiooni toetav ärikeskkond, kus hästi toimiv ühisturg ning seda toetavad digitaalsed teenused on konkurentsieeliseks muu maailmaga võrreldes. Saavutame majanduse kestlikkuse ja tõhususe läbi digitaliseerimise, automatiseerimise ning robotiseerimise.</p> <p>Ettepanekud:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Äriaruandluskohustust tuleb vähendada 50% - tuleb vähendada nende organite ja institutsioonide arvu, kellega ettevõtted peavad äritegevuseks konsulteerima või aru andma. Lähtutakse <i>single point of contact</i> ja <i>once-only</i> printsiipidest – aruanne esitatakse ühele asutusele ja ühe korra, aga andmeid saavad kasutada ka teised asutused. • Euroopa Liidu prioriteediks peab saama digitaalsete teenuste edendamine ning nende protsesside ühtlustamine kõigis liikmesriikides: e-arvete esitamine, e-allkiri ja elektrooniline aruandlus (nt täielikult digitaalne maksuhaldus ja käibemaksu raporteerimine). • Euroopa Liit loob eeldused erasektorile piiriüleste teenuste arendamiseks. Uute andmetel ning tehisintellektil põhinevate ärimudelite abiga loodud teenused on turvalised ja kasutajasõbralikud ning inimestele on jäetud õigus oma andmete jagamise üle iseseisvalt otsustada. • Liikuvusvaldkonna strateegilise eesmärgina peab ühisturul oluliselt suurendama digitaliseeritust ning jagatud transporditeenuste kasutamist ja vähendama ebamõistlikke regulatiivseid barjääre. Kujundades jätkusuutlikumat, kaasavat ja tõhusamat transpordisüsteemi, tuleb kasutada ära digitaalseid platvorme, mis võimaldavad jagatud transporditeenuseid infoühiskonna teenuste vahendusel. 	Arvestatud läbivalt peatükkides andmemajandus, usaldus ja privaatsus, koosvõime, oskused ja teadus- ja arendustöö. Suur puutumus EE seisukohtadega.

	<ul style="list-style-type: none"> • Euroopa tehnoloogilise mahajäämuse kõrvaldamiseks tuleb suunata vähemalt 25% ettevõtluse toetamiseks mõeldud vahenditest digitaliseerimisse, mille kaudu toetatakse uute tehnoloogiate arengut ja rohepöörde elluviimise jaoks vajalikku tõhususe kasvu. • Eesti peab olema oma e-riigi kogemuse toel piiriüleste digitaalsete teenuste arendamise eestvedaja, et ettevõtted ja kodanikud saaksid digitaalsest ühisturust reaalselt kasu. 	
Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	<p>Paindlikud reeglid ja digitaliseeritud protsessid talentide meelitamiseks ja hoidmiseks</p> <p>Eesmärk: Euroopas on kõrgelt kvalifitseeritud, terve ja liikuv tööjõud, kellel on edukaks väärtusloomeks vajalikud tehnoloogiaoskused ning paindlikud võimalused teha piiriülest kaugtööd.</p> <p>Ettepanekud:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EL-i õigusruum peab toetama piiriülest kaugtööd. Euroopa Liidu regulatsioonid lähtuvad paindlikest tööturutrendidest (hübriidtöö, mobiilne tööjõud ja digitaalsed nomaadid). Suurem kindlustunne maksu- ja sotsiaalkindlustuse reeglite osas annab üksikisikutele suurema paindlikkuse ja toetab piiriülest kaugtööd. • Tagatud ja toetatud on paindlikud ümberõppevõimalused, eelkõige tehnoloogiaoskuste osas. • Luuakse täielikult digitaliseeritud ja kättesaadavad piiriülesed avalikud teenused tööjõu liikumiseks ja välistalentide rakendamiseks. 	Arvestatud seisukohas 4.1., 5.3., 5.4.,
Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	<p>Digitaristu arengud</p> <p>Eesmärk: Euroopas on kaasaegne ja hästi toimiv digitaristu, mis on valmis uute teenuste osutamiseks. Sideettevõtete vahel toimib võrdne konkurents, mis toetab innovatsiooni.</p> <p>Sideettevõtete vahel toimib võrdne konkurents, mis toetab innovatsiooni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Me ei toeta EL-i sekkumist digitaristute konsolideerimise suunas. EL ei peaks toetama regulatsiooni kaudu ainult suuri, üle Euroopa tegutsevaid sideettevõtteid, kuna see vähendaks konkurentsi ja tarbijate valikut ning takistaks innovatsiooni. • EL tasemel on vaja suuremahulisi toetusi elektroonilise side taristu arendamiseks, selleks, et taristu oleks valmis uute teenuste osutamiseks. • Tänane mudel, milles teatavad sagedushalduse ühtsed üldprintsipiibid kehtestatakse Euroopa Liidu tasandil ja nende piiride raames konkreetsetele liikmesriikidele on jäetud paindlikkus ja otsustusvabadus, on optimaalne lähenemine ega vaja muutmist. Sagedushaldus ja loamenetlus peavad jääma liikmesriigi pädevusse. Olemasolev lähenemine tagab tõhusa sageduskasutuse. 	Arvestatud seisukohas 5.2.

	<ul style="list-style-type: none"> • EL vajab postkvant-krüptograafia (PQC) teemalist strateegiat, kus oleks välja töötatud nõuded koostalitlusvõimele ja selge soovitus, kuhu PQC sobib ning välja toodud ka need alamjuhud, kuhu kvantvõtmelevi (QKD) sobib. 	
Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	<p>Kaitsevõime ja küberturvalisus</p> <p>Eesmärk: Euroopa Liidu kaitsevõime on tugev, ühtne ja digitaliseeritud. Seda toetab erasektori innovatsioon kahese kasutusega tehnoloogiate arendamisel ning küberturvalisuse kompetentside kõrge tase kõikidel elualadel.</p> <p>Ettepanekud:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuleb tugevdada Euroopa digitaalset vastupanuvõimet ja tagada küberturvalisuse spetsialistide olemasolu. • Euroopa Liit peab tagama küberturvalisuse kompetentside kasvu Euroopas kõikidel elualadel vastavate programmide ja õppemeetodite toetamise kaudu. <p>Euroopa Liit peab toetama innovatsiooni, mis panustab küberturvalisuse ja kahese kasutusega tehnoloogiate arengusse. Erasektor on kaitse- ja küberturvalisuse valdkonnas peamiseks innovatsiooni vedajaks.</p>	Arvestatud seisukohtades 2.1., 2.2., 5.3.